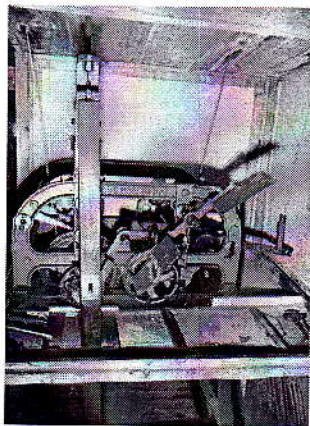

Dongjum

Dongjum is van oorsprong een terpdorp, ontstaan op een kwelderwal. De terp van Dongjum maakt deel uit van een reeks van terpen op deze kwelderwal. Het gebied raakte vanaf de jaartelling bewoond. Opgravingen hebben veel bijzondere vondsten opgeleverd, die aantoonen dat de bewoners van de terpen van Dongjum welgesteld waren.

Bouwgeschiedenis en exterieur

De middeleeuwse kerk en zadeldaktoeren werden in 1776 afgebroken om plaats te maken voor een nieuw kerkgebouw met toren, dat in 1777 werd voltooid. De "Tegenwoordige Staat van Friesland" (1785 – 1788) vermeldt er het volgende over: *"Voor weinige jaaren werden de kerk en toren, door ouderdom bouwvallig zynde, weggebroken, en een nieuw fraai kerkje met een spits torentje daar voor in plaats gesteld."* De kerk heeft aan de oostzijde een driezijdige sluiting en is aan de westkant voorzien van een half ingebouwde, ongelede toren met een ingesnoerde naaldspits. Het muurwerk wordt door spaarvelden tussen lisenen geleed. Aan de zuidzijde bevinden zich vier rondboogvensters en aan de noordzijde drie. In de meest westelijke geleding aan de noordzijde is de ingang met half rond bovenlicht aangebracht, binnen een uitgemetselde omlijsting, waarvan de beide verticale delen zich vertonen als pilasters met dorische kapitelen. Bovenin het boogvormige deel bevindt zich een sluitsteen met het jaartal 1777. De toren heeft in de westmuur eveneens een rondboogvenster. De klok dateert uit 1553 en is vervaardigd door G. van den Dam.

Interieur

Het interieur wordt overdekt door een houten tongewelf en heeft een protestantse inrichting. Het meubilair dateert uit de bouwtijd van de kerk. De preekstoel en het doophek zijn tegen de zuidmuur aangebracht. Opvallend is het, in vergelijking met het interieur, ruime doophek. Het doophek is aan de bovenzijde opengewerkt met balusters. De preekstoel heeft als hoekversieringen van de kuip festoenen van vruchten, bladeren en bloemen en bijpassend ornamentwerk op de panelen. Het geheel kenmerkt de overgang van de rococo naar de Lodewijk XVI-stijl. De leuning van de trap van de preekstoel steunt op drie forse, gesneden balusters. Tegenover de preekstoel, tegen de noordmuur, bevindt zich een eenvoudige, overhuifde herenbank. In de voorkerk zijn fragmenten van twee 17de eeuwse grafzerken tegen de muur bevestigd.

Het orgel is in 1848 gebouwd door L. van Dam en Zonen te Leeuwarden. Daarvóór bezat de kerk een positief of huisorgel in 1737 vervaardigd door Pieter Assendelft uit Leiden. Bij de bouw van het orgel in 1848 is door Van Dam gebruik gemaakt van bestaand pijpwerk. Een deel daarvan is mogelijk 18de eeuws.

De dispositie van het orgel is als volgt:

Prestant 8'

Holpijp 8'

Violon (discant) 8'

Octaaf 4'

Roerfluit 4'

Octaaf 2'

Trompet (discant) 8'

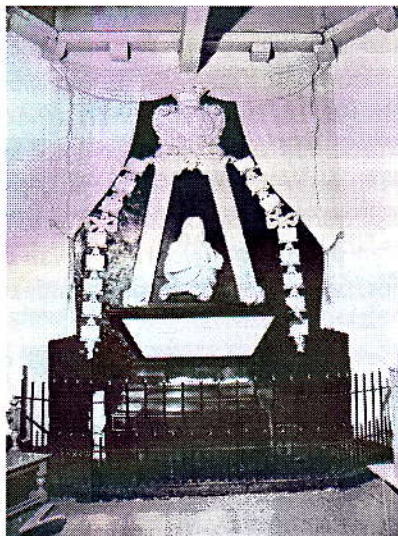
Pedaal aangehangen

Manuaalomvang C - f³

Pedaalomvang C - f

Sicco van Goslinga

Het meest opvallende onderdeel in het interieur is het grafmonument tegen de oostmuur ter nagedachtenis van Sicco van Goslinga (1661 – 1731).

De edelman Sicco van Goslinga werd geboren op Sickema State te Herbaijum. Zijn vader, Johan van Goslinga, was grietman van Franekeradeel. Zijn moeder, Fed Sophia van Cammingha, was van voorname Friese adel en vrijvrouwe van Ameland. De ouders van Sicco lieten een nieuwe state bouwen bij Dongjum, Goslinga State, en vestigden zich daar. De state lag ten zuiden van de kerk. Sicco studeerde aan de Hogeschool van Franeker en de Universiteit van Utrecht. Na zijn studie maakte hij een reis naar Frankrijk en Engeland. Hij koos voor een bestuurlijke en politieke carrière. Zo werd hij in 1687 benoemd tot curator van de Franeker Hogeschool en een jaar later volgde hij zijn vader op als grietman van Franekeradeel. Dat ambt zou hij tot zijn dood blijven uitoefenen. Hij trouwde in 1692 met Johanetta Isabella barones thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, die ervrouwe van Ameland was. Het huwelijk werd gezegend met vijf dochters. Al op jonge leeftijd behoorde Sicco tot de allerrijkste Friezen en veertig jaar lang was hij een van de meest invloedrijke regenten van Friesland. Hij kreeg zitting in de Staten

van Friesland en werd met regelmaat door de staten tot lid van het college van Gedeputeerde Staten gekozen en ook als afgevaardigde naar de Staten Generaal in Den Haag. Tevens werd hij lid van de Raad van State. Hij onderhield nauwe banden met de Friese stadhouderlijke familie en trad meermalen op als adviseur bij dynastieke kwesties binnen de Nassau-familie. Zijn loopbaan bracht hem ook tot belangrijke functies op internationaal niveau. Van 1706 tot 1711 was hij "Gedeputeerde te velde" voor Friesland ten tijde van de Spaanse Successieoorlog en betrokken bij een drietal veldslagen. Sicco van Goslinga was voor de Republiek gevolmachtigde bij de vredesonderhandelingen die in 1713 resulteerden in de Vrede van Utrecht. Na het tot stand komen van dit vredesakkoord was hij in 1714 en 1715 buitengewoon gezant van de Republiek aan het hof van koning Lodewijk XIV van Frankrijk. In 1728 maakte hij deel uit van de vertegenwoordiging van de Republiek bij het Congres van Soissons, waar Europese diplomatieke kwesties werden besproken.

Sicco van Goslinga overleed op 18 september 1731 op Goslinga State in Dongjum en werd begraven in de kerk van Dongjum.

De dochters gaven opdracht tot het aanbrengen van een monument ter ere van hun vader in de kerk van Dongjum. Het kwam in 1737 tot stand en werd vervaardigd door de vooraanstaande, in Den Haag gevestigde, beeldhouwer Jean Baptist Xaverij, die oorspronkelijk uit Vlaanderen kwam. Het monument is uitgevoerd in wit en zwart marmer en bevat een portretbuste van Sicco van Goslinga, omgeven door zestien kwartierschilden. Het monument had oorspronkelijk een plaats in het vorige kerkgebouw en is waarschijnlijk toen breder geweest. Het werd bij de bouw van de huidige kerk aangepast en in 1795 beschadigd door de gevolgen van de Franse Revolutie.

Goslinga State werd in 1803 afgebroken. Van het terrein van de state rest niets meer.

De toren en de luidklok zijn in 2008 – 2009 gerestaureerd. Het kerkgebouw verkeert in een slechte staat en wacht op een grondige en ingrijpende restauratie.

maart 2011
T.E. van Popta